

САС С. П., аспірантка,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ФІНАНСУВАННІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

В умовах входження України до європейського та світового освітньо-наукового простору, для забезпечення високотехнологічного, інноваційного й економічного розвитку країни на сьогодні одним з головних пріоритетів зовнішньої і внутрішньої політики держави загалом та вітчизняних закладів вищої освіти (далі – ЗВО) зокрема, стає підготовка фахівців нової якості, здатних творчо мислити, швидко орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, приймати нестандартні рішення, вчитися і розвиватися впродовж усього життя. Водночас, актуальним питанням залишається також й ефективність провадження наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності ЗВО та комерціалізація результатів цієї діяльності.

Впродовж останніх років український уряд, враховуючи європейський досвід, удосконалює існуючі, розробляє та впроваджує нові законодавчі акти, які регулюють діяльність ЗВО, а також визначають фінансові засади їх функціонування. У 2014 році був прийнятий Закон України «Про вищу освіту» [1], який розширює автономію ЗВО. Нововведенням закону щодо фінансової діяльності ЗВО, зокрема, є: можливість самостійно розпоряджатися власними коштами, відкривати депозитні рахунки в банках, засновувати сталий фонд (ендавмент). Особливо заслуговує на увагу «відкритість прийняття рішень» – ЗВО зобов'язаний публікувати на офіційному вебсайті бюджет, кошторис ЗВО на поточний рік, звіт про використання та надходження коштів, штатний розпис, інформацію щодо проведення тендерних процедур. Крім цього, обсяги доходів та видатків, відповідно їхні джерела формування і напрями

використання, стан майна закладу, бюджет на наступний рік перед його прийняттям підлягає обов'язковому громадському обговоренню у трудовому колективі із залученням осіб, які навчаються у ЗВО.

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [2] набрав чинності у 2015 році та регулює провадження наукової і науково-технічної діяльності, створює необхідні умови для задоволення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку шляхом взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади. Цей законодавчий акт започаткував нові підходи та форми фінансування університетської науки. До цього часу ЗВО отримували короткотермінове конкурсне фінансування під конкретні вузькі проекти. Сьогодні фінансування науки стає більш ширшим – утворено Національний фонд досліджень України, метою якого є надання грантів для підтримки наукових досліджень і розробок, розвиток національного дослідницького простору та його інтеграція до європейського й світового. Водночас, існує можливість українських науковців об'єднуватись в державні ключові лабораторії, центри колективного користування сучасним науковим обладнанням, здійснюється щорічна фінансова підтримка проектів молодих вчених та об'єктів, що становлять національне надбання України.

Новаторським у фінансуванні ЗВО є запровадження системи базового фінансування науки. Кошти на таке фінансування надаватимуть за результатами державної атестації, яка передбачає оцінювання не всього ЗВО, а його окремих наукових напрямів діяльності. Оцінка результативності наукової (науково-технічної) діяльності ЗВО за науковим напрямом та потенціалу його розвитку здійснюватиметься за такими показниками, як кількісний та якісний кадровий склад, у тому числі молодих вчених, фінансування на виконання наукових досліджень і розробок, кошти, витрачені закладом на придбання обладнання, кількість публікацій та наукових видань у Scopus та/або Web of Science тощо. На наш погляд, нові підходи до фінансування науки сприятимуть

ефективному проведенню досліджень і розробок в межах наукових напрямів, розвитку інфраструктури, оновленню та модернізації матеріально-технічної бази, закупівлі сучасного обладнання, збереженню наукового потенціалу та залученню молодих науковців, що дасть змогу університетам будувати довгострокову дослідницьку політику.

У 2017 році запроваджений новий Закон України «Про освіту» [3], де зазначається, що освіта є державним пріоритетом, забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства. Фінансування освіти є інвестицією в людський потенціал, сталий розвиток суспільства і держави. Цей закон розширює перелік обов'язкової інформації, що має розміщуватись на офіційному вебсайті ЗВО – це і річний звіт його діяльності, розмір плати за навчання, вартість інших платних послуг, порядок їх надання й оплати тощо. Водночас, продовжує реформування освіти і науки України та розширює можливості навчальних закладів прийнятий у 2019 році Закон України «Про фахову передвищу освіту» [4].

На нашу думку, зазначені вище законодавчі акти сприятимуть розвитку освіти і науки та збереженню наукового, науково-педагогічного й педагогічного потенціалу системи ЗВО України, покращенню їхнього фінансового та матеріально-технічного забезпечення, спонукатимуть до пошуку нових джерел фінансування і дадуть можливість розширювати діяльність ЗВО, використовуючи нові методи фінансового управління.

Список літератури: 1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014. № 1556-VII [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 16.11.2019). 2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015. №848-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 17.11.2019). 3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017. №2145-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 16.11.2019). 4. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019. №2745-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19> (дата звернення: 17.11.2019).